

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

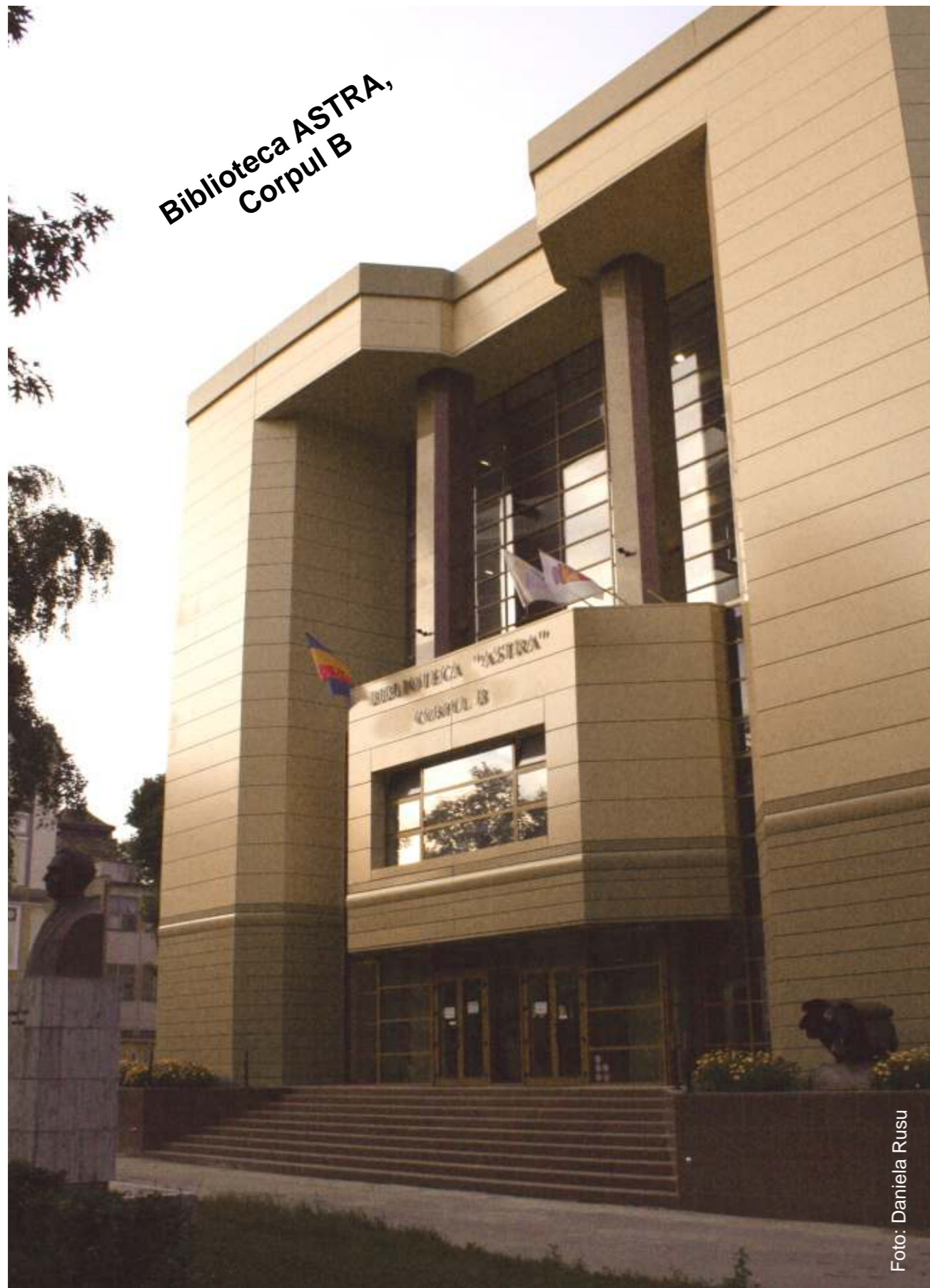

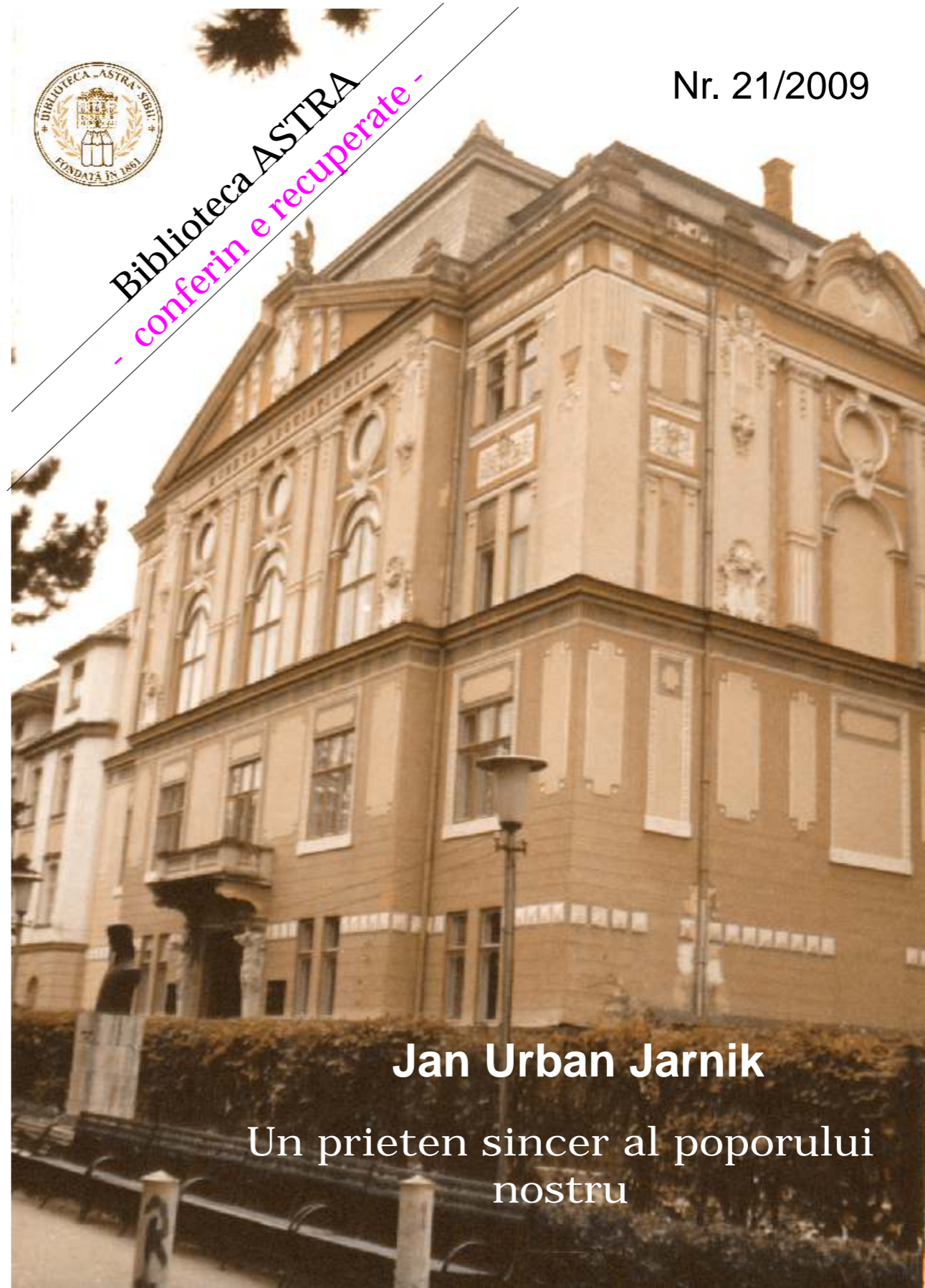
Foto: Daniela Rusu

Biblioteca ASTRA

- conferin e recuperate -

Nr. 21/2009

Jan Urban Jarnik

Un prieten sincer al poporului
nostru

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințe recuperate

Jan Urban Jarnik: Un prieten sincer al poporului român

Coordonatorul colecției: **Onuc Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: **Daniela Rusu**
Tehnoredactare: **Maria Bădilă**
Editor: **Ioana Butnaru**
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. George Barițiu, nr. 5/7
550178 Sibiu/România

Tel: +40 269 210551
Fax: +40 269 215775
Internet: www.bjastrasibiu.ro
E-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: **1843 - 4754**

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i> (nr. 1)
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i> (nr. 2)
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i> (nr. 3)
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i> (nr. 4)
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex librisului</i> (nr. 5)
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal 1931 – vol. 1</i> (nr. 6)
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>> - vol. 2</i> (nr. 7)
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007	(nr. 8)
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i> (nr. 9)
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i> (nr. 10)
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i> (nr. 11)
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i> (nr. 12)
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i> (nr. 13)
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i> (nr. 14)
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i> (nr. 15)
George Banu	<i>Actorul european</i> (nr. 16)
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i> (nr. 17)
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i> (nr. 18)
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i> (nr. 19)
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i> (nr. 20)

JAN URBAN JARNIK*

(1848 – 1923)

Jan Urban Jarnik s-a născut la 25 mai 1848 într-o familie nevoiașă de țesători din Potštýn (germ. Pottenstein), localitate de prin părțile răsăritene ale Boemiei. Urmează liceul la Hradec Králové, după care, cu ajutorul unor rude mai înstărite, face studii universitare la Viena. În 1874 obține o bursă de specializare în romanistică la Paris. Aici face cunoștință cu studentul român Constantin Georgian, de care îl va lega, până la moartea prematură a acestuia (1904), o adâncă prietenie. Prin Georgian învață românește și are revelația importanței pe care o prezintă limba română pentru studiul romanisticii. Este un moment crucial pentru viitoarea sa carieră științifică. De aici încolo cercetările de românistică și legăturile cu românii, oameni simpli sau învățați eminenți, vor constitui unul din domeniile sale principale de interes. În 1875 își ia doctoratul la Viena, în 1878 ține un curs de filologie romanică la Universitatea de acolo și tot acolo își ia un an mai târziu examenul de abilitare ca docent de limba română cu o teză despre *Importanța limbii române pentru*

* Text preluat din volumul *Vorbiri și scrisori către ardeleni (1877 – 1941)*, Jarnik, Jan Urban, Abatele Method Zavoral, Hertvík Jarník, Jindra Hušková-Flajšhansová, Texte selectate de Traian Ionescu-Nișcov, ed. Îngrijită de Viorica Nișcov, București, Saeculum I.O., 2005, p. 23-25.

studiul limbilor romanice. În iarna lui 1879 ține studenților săi câteva prelegeri în limba română, fiind astfel primul romanist care introduce româna ca limbă de predare într-o universitate străină. La Viena participă entuziast la adunările României June, îl descoperă pe Creangă în *Convorbirile literare*, îl citește pe Ispirescu, parcurge colecția *Columnei lui Traian* și este definitiv cucerit de bogăția și pitorescul graiului popular, căruia nu va obosi să-i facă elogiul. Între 1882 și 1919 deține catedra de romanistică la Universitatea din Praga, unde înființează un seminar pentru cercetarea limbii și literaturii române. În 1876, 1879, 1911 și 1919 întreprinde, cu diverse prilejuri, unele festive, călătorii mai întâi în Transilvania, apoi la București și ulterior la Iași și Cernăuți. Leagă prietenii, stabilește contacte cu figuri proeminente ale culturii românești (printre care Vasile Alecsandri, Gh. Bariț, Ion Bianu, I.L. Caragiale, B.P. Hasdeu, N. Iorga, G. Ibrăileanu, P. Ispirescu, T. Maiorescu, I.M. Moldovan, Al. Philippide, Al. Tzigara Samurcaș etc.), cu parte dintre ei întreține o vastă corespondență, participă la manifestări culturale și științifice, stă de vorbă cu Regele Carol și cu Regina Elisabeta, este unanim prețuit și îndrăgit, bucurându-se atât în Transilvania cât și dincoace de munți de o popularitate pe măsura simpatiei neobișnuite pe care ne-a purtat-o. În 1920 înființează la Praga Societatea Ceho-Română care, după dispariția sa, va fi condusă timp de două decenii de fiul său Hertvik. Este ales membru corespondent al Academiei Române încă din 1879, iar membru de onoare în 1919. A fost, de asemenea, membru de onoare al Astrei, al României June, al Societății Inocențiu Clain din Blaj, al Societății de medici și naturaliști din Iași. A primit medalia de aur clasa I Bene Merenti și titlul de comandor al Coroanei Române. S-a stins din viață la Praga, în 1923. Ziarele și revistele românești i-au cinstit memoria, închinându-i atunci peste treizeci de necrologuri.

Jan Urban Jarnik a fost nu numai un cercetător pasionat și un bun profesor, un erudit în domeniul său de specialitate, ci și un om deschis, entuziast, având vocația prieteniei, a recunoștinței și a gesturilor generoase. Așa se face că, dincolo de cercetările sale valoroase în domeniul românisticii, de numeroasele colaborări la presa noastră literară, mai ales din Transilvania, de propagarea limbii și literaturii române în spațiul de cultură cehă, de felul impecabil în care a ajuns să vorbească și să scrie românește, ca și dincolo de implicarea sa decisivă în apariția faimoaselor *Doine și strigături din Ardeal** (1885) care, între altele, a deschis calea prestigioasei serii academice „Din viața poporului român“, la notorietatea lui în România a contribuit, pe lângă ospitalitatea largă acordată tuturor conaționalilor noștri în trecere prin capitala cehă, mai cu seamă devotamentul neprecupețit cu care profesorul ceh s-a ocupat în timpul primului război mondial de ostașii români răniți în lazaretele din Praga: simpli țărani, mulți analfabeți, cărora le-a scris răvașe către casă sau pe care i-a învățat carte, i-a încurajat și sfătuit, le-a procurat lucruri trebuincioase, mai ales cărți și ziare românești. Legăturile sale excepționale cu românii sunt grăitor ilustrate de cele două volume de *Corespondență*. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Tr. Ionescu-Nișcov, București, Editura Minerva, 1980-1983.

* Istoria constituirii și apariției acestei colecții, schițată prima oară de J.U. Jarnik însuși (în „Dragoste de grai și de viers românesc“, *Vieața nouă* Buc., an XVIII, 1922, nr. 3-4, pp. 41-54 și nr. 5-6, pp. 82-94 și în cuvântarea rostită la jubileul Universității din Iași, din 1911, apărută în *Calendarul revistei „Ion Creangă”* pe anul 1912), precum și valoarea și scăderile ei (vezi și Ov. Bârlea, *Istoria folcloristicii românești*, București, Editura Enciclopedică Română, 1974, pp. 198-200) sunt îndeajuns de cunoscute spre a nu mai insista aici asupra lor.

6..... *Conferințele Bibliotecii ASTRA*

Jan Urban Jarnik

Un prietin sincer al poporului nostru*

În primăvara anului în curgere „Reuniunea de agricultură din comit. Sibiiu“ cu concursul cărturarilor din Tălmăcel (cott. Sibiiu) a aranjat o sărbare a pomilor în această comună mărginașă, care e așezată tocmai la poalele munților, ce se sfârșesc în strâmtoarea Turnului-Roșu. Această sărbare modestă – ca toate sărbările „Reuniunii de agricultură“ – a înfăptuit cu prilejul acesta o idee dintre cele mai însemnate în educația copiilor noștri, prin faptul, că a exoperat dăruirea unui teritor din partea comunei cu ținta ca pe acesta să planteze și să îngrijească fieșce care copilaș de școală câte unul sau mai mulți pomișori, cari să formeze proprietatea lor. Înfăptuirea acestei idei a proprietății – atât de simplă și neînsemnată la aparență – a atras luarea aminte a savantului profesor dela universitatea din Praga, a d-lui Dr. Ioan Urban Iarnik, care cetind o scurtă dare de seamă despre pomenita serbare în „Gazeta Transilvaniei“ s'a mirat că o idee atât de însemnată în domeniul educației – ideia proprietății s'a putut întrupa chiar și în un colț atât de

* Text reprodus din Biblioteca „Reuniunei române de agricultură“ din comitatul Sibiiului, nr. 16, *Cuvinte de îmbărbătare pentru serbarea pomilor și a paserilor*; Sibiiu, 1913, Tiparul Tipografia poporului, pp. 12-24. În reproducere am păstrat ortografia vremii. Scrisoarea este adresată preoților din Tălmăcel în numele cărora semnează preotul I. Piso.

neînsemnat al Ardealului, în Tălmăcel. Și deci a trimis o scrisoare adresată preoților din Tălmăcel, o scrisoare foarte instructivă, foarte prețioasă, ce merită să fie dată publicității.

Iat-o:

Prea stimaților Domni !

Dacă d-voastră, până a nu ceti scrisoarea, vă uitați la iscălitura aceluia care îndrăznește să v'o trimeată, de sigur o să vă mirați, spuid: „Ce fel de jiganie este acest „Iarnik“ al cărui nume nu seamănă de loc să fie Român; măcar de s'ar scrie „Iarnic“, așa că ce avem noi a face cu unul care, după cum se vede din numele orașului „Podăbrad“, ne scrie chiar din fundul țării Cehului ?

Vă rog să aveți nițică răbdare și la toate întrebările o să căpătați un răspuns deslușit. Mi-e teamă ca răspunsul meu să nu vi-se pară cam prea deslușit, va să zică lung. Și încă, dacă lucrul ar veni din partea unui măestru de limbă și de stil, bună-oară un Gane, Coșbuc, Delavrancea, dară-mi-te acela care a luat pana în mână ca să mângălească câteva pagine, este într'adevăr un Ceh, care până la anii 26 ai vieții sale n'a știut nici o boabă românește.

După introducerea aceasta, dați-mi voie să vă spun ceva despre mine, căci numai așa veți pricepe cum de am luat pana în mână să vă scriu, cu toate că nu mă cunoașteți d-voastră și nici nu vă cunosc eu.

Născut la 25 Maiu 1848, într'un orașel din nord-estul Boemiei, al cărui nume este Pottenstein, din părinți săraci, m'am hotărît cam târziu, în 1861, să mă duc să studiez. Terminându-mi gimnaziul în orașul de jalnică pomenire, Königrätz, m'am dus la universitatea din Viena, unde mă îndeletniceam cu studiul limbelor romanice, celei germane și sanscrite. Depuind examenul de

profesor și căpătând o bursă am petrecut câteva luni, 1874 – 5, în Paris, unde din întâmplare făcusem cunoștință cu un Român neaoș, Gr. Georgianu, care, fiind rugat de mine, binevoi să-mi dea lecții de limba sa strămoșească. Revenind la Viena, eram ca oaspe de față la întrunirile României June, în 1876 petrecui vre-o șase săptămâni în Blaj, în 1879 două luni la București și o lună în mai multe orașe din Ardeal: Blaj, Sibiu, Făgăraș, Brașov, Dârste. Pe lângă aceasta ceteam cu deosebită plăcere și studiam produsele Muzei poporane române, doine, strigături, basme, snoave, legende, proverbe ș.a.

Umblând așa în diferite țări locuite de Români și citind texte populare din mai multe ținuturi, am învățat și eu, încât aceasta este cu puțință unui străin, să îndrug câteva vorbe românește, bine-rău, după cum mă îngăduiau puterile. Lucrurile stând așa, se înțelege că graiul meu este un fel de amestec din mai multe feluri de vorbire, fără ca să fiu în stare să-mi dau seamă, ce anume se ține de limba literară română și ce se datorește vre-unui dialect, sau să zic mai bine, vre-unui provincialism român.

În 1882 am fost numit profesor de limbile romanice la universitatea boemă din Praga, ca atare avui mult de lucru cu pregătirea cursurilor mele și de aceea n'am putut, și-mi pare rău, să scriu despre limba română și folklorul român atât cât aș fi dorit. Începutul l-am făcut cu un articol în limba boemă „*Ceva despre Români*“. Apoi a urmat articolul de programă a școalei reale din Viena, unde m'am făcut profesor: „*Sprachliches aus rumänischen Volksmärchen*“. Mai departe în 1883 niște scrisori tipărite în revista „Osten“: „*Reisebriefe eines Philologen*“, (prelucrate în 1884 boemește sub titlul „*Amintiri din petrecerea mea între Români*“). În 1884 Academia Română, al cărei membru corespondent sunt din chiar anul înființării ei, 1879, a publicat culegerea mea și a d-lui Andrei Bârseanu (datorită inițiativei rectorului de atunci al gimnaziului din Blaj, Ioan M. Moldovanu): „*Doine și strigături din*

Ardeal“. În 1891, paremi-se, am tipărit în Familia lui Vulcan o schiță autobiografică: „*Cum am învățat românește*“ și în anul 1909 în Convorbiri Literare niște articole tot autobiografice: „*Drumul pe care am mers*“. În volumul dedicat în 1909 lui Maiorescu am tipărit cel dintâi articol al meu „*Spicuiuri aromânești*“, și la urmă vre-o câteva articole mai mărunte și recenzii mai cu samă despre anuarele seminarului român al lui Weigand din Lipsca, lucrările lui Miklosich, Șăineanu (în Gazeta Transilvaniei) Tittin, Zanne și alții.

Atâta tot, este puțin, și acum, fiind împovărat de bătrânețe și încă nu tocmai sănătos (dovadă că rândurile acestea le scriu într'un loc de baie Podăbrad, unde mă scald în apă minerală alcalică, descoperită cu 5 ani mai înainte), nu mai nădăjduesc c'ași putea să mai fac ceva de Doamne-ajută. Singura nădejde a mea este, că ceeace n'am putut să aduc la sfârșit, va isbui s'o facă băiatul meu cel mai mare, scriitor bibliotecii țării din Brünn (Moravia), care și dânsul s'a îndrăgostit de limba română, cum i-s'a fost întâmplat tătâni-său cu 37 ani mai nainte.

Văd însă că până acum nici cu un cuvânt n'am făcut aluziune care este scopul acestei scrisori a mele. Trebuie deci grăbit să vi-l spun, nu pot însă rezistă la ispită să mai fac un ocol, ocol care se ține de lucru.

În anul 1881, va să zică tocmai cu 30 ani mai nainte îmi veni de năpraznă gândul să înființez în locul meu de naștere o societate de înfrumusețare. De atunci până în ziua de astăzi m'au tot ales președinte, așa încât, societatea începând activitatea sa la începutul anului 1882, în anul viitor va serba 30 ani ai activității sale și eu într'aceeași vreme jubileul de 30 ani ai presidenției mele. Cu aceasta însă nu m'am mulțumit, ci în anul 1904 am înființat o *Centrală de înfrumusețare* pentru cele trei țări ale coroanei boeme: Boemia, Moravia și Silesia.

Lucrul a isbutit peste aşteptările mele: în adunarea generală care s'a ținut cu 3 săptămâni mai nainte, s'a constatat că nu mai puțin decât 300 societăți boeme de înfrumusețare și de împădurire s'au făcut membri de această organizație centrală, așa încât numai vre-o 50 se țin la o parte, aşteptând să vază cum va eși treaba. Să mai amintesc că în toamna anului 1909 centrala noastră pe lângă înfrumusețări își puse ca scop și conservarea monumentelor vechi de toate felurile.

Să-mi fie iertat să înșir aici cât se poate pe scurt activitatea noastră de până acuma. Scopul nostru de căpetenie este ca în publicul nostru, în oameni maturi și în copii nevârstnici, să deșteptăm simțul pentru frumusețile naturii, mai cu samă pentru podoabele ei cele mai mari, copaci și flori, ș'apoi și pentru clădirile, monumente de arte și istorice, lăsate nouă de moși-strămoși, ca să nu fie nimicite și înlocuite de niște alcătuirii moderne fără stil și nepotrivindu-se cu clădirile ce le înconjoară.

Spre scopul acesta publicăm înainte de toate o revistă lunară având titlu: „*Frumusețea țării noastre*“. Revista aceasta se află acum în anul VII. al existenței sale, este frumos ilustrată și din cauza aceasta am de gând să vă trimet (se'nțelege gratuit) un an sau doi, cu toate că este scrisă într'o limbă necunoscută vouă. Apoi scoatem un fel de bibliotecă, în care până acum s'au tipărit: o carte despre însemnătatea copacilor și pomilor; - două cărți despre cultivarea de flori; - una cu același scop pentru copii „Copii grădinari“; - o îndrumare cum trebuie să se aranjeze sărbătorile de copaci și de flori; - numărul cel din urmă, publicat cu vre-o două-trei săptămâni mai nainte, este o lucrare a mea: „*Substanța, scopul și organizarea înfrumusețării*“ din punctul de vedere național-economic și pedagogic-estetic. Cartea aceasta am provăzut-o cu 9 anexe, așa încât în loc de vre-o 7 – 8 coale cum credeam la început că va face materia, au eșit nu mai puțin de 19 coale, sau 304 pagine.

Pe lângă asta am tipărit niște inscripțiuni, cari se pun în grădini publice, cerând publicului să binevoiască a cruța copacii și florile ce se află acolo; niște afișe, în cari îndemnăm pe locuitori să împodobească fațadele caselor puind în ferești flori; - apoi cărți de priveliște ținându-se tot de scopurile noastre; - diplome cu cari de-o parte centrala și de altă parte societățile de înfrumusețare răsplătesc pe acei, cari au binemeritat pentru vre-unul dintre scopurile noastre, mai cu seamă pentru curățenia și buna rânduială atât în gospodării singurate, ca și în comune peste tot; - o circulară către locuitori privitoare tocmai la lucrurile amintite în locul cel din urmă; - apoi însigniile de membri, legitimațiuni, statute pentru societăți nouă, sau pentru acelea, cari doresc să-și schimbe cele de până acum, adăugând și ele cruțarea monumentelor vechi la scopurile urmărite de ele. Se înțelege de sine, că societățile se adresează la centrală cu fel de fel de întrebări, fiind sigure că li-se vor da povețe și îndrumări cât se poate de potrivite și de folositoare.

Unul din scopurile cele mai de căpetenie ale centralei este ca să deștepte în inimile copiilor fragezi dragoste pentru pomi și flori. Despre cărțile menite să ne ajute la atingerea acestui scop am zis câteva cuvinte mai sus, aici mai amintesc altceva.

Dacă vorbim despre grădinăritul copiilor, ne gândim la trei moduri de cultivare mai cu seamă a florilor: 1° în ghiveciuri la școală, 2° tot în ghiveciuri acasă, și 3° în pământ sub ceriul liber. Nu știu, dacă și în țara voastră pe lângă fiecare școală se află o grădină de școală cum aceasta este la noi. În asemenea grădini copii sub conducerea dascălilor cultivă fel de fel de plante, legume, cereale, plante otrăvitoare și folositoare în privința medicală și altele. În contra acestei îndeletniciri a copiilor, altfel folositoare, este în mai multe locuri o antipatie destul de mare, atât din partea copiilor ca și dintr'aceea a părinților. Lucrul se deslușește în unele locuri printr'aceea, că dascălii, în loc să cultive

numai atâtea plante folositoare, mai cu seamă în ce privește legumele, câte trebuie pentru explicare, le cultivă în cantități mai mari, pentru folosul său și văzând aceasta copiii și părinții lor se cam codesc a da ajutor la așa ceva.

Ni-s'a părut nouă, celor din centrală, că răul acesta s'ar pune copiii să cultive într'o grădină anume făcută pentru scopul acesta, niște flori, cari ar fi proprietatea lor, a copiilor. Lucrul acesta a început să se pună la cale în niște țări străine (d.p. cu vre-o doi ani mai înainte am văzut o asemenea grădină într'o parte a Berlinului) și am încercat dac'am putea să facem așa ceva și în Praga. Ne-am adresat la consiliul orașenesc înaintându-i o petițiune, să ni-se pue la dispoziție, barem pentru o vreme oarecare, un loc pustiu, care ar fi îngrădit, unde s'ar introduce apă și unde s'ar face o mulțime de straturi mici pe cari copiii singuratici și-ar planta orice le-ar plăcea ca proprietate a lor.

Spre marea bucurie a noastră, ni se făcù pe voie, puinduni-se la dispoziție un teritor de 4000 metri pătrați, de 200 metri lungime și de 20 metri lățime, va să zică o întindere destul de mare. Aflându-se puțină țarină acolo, am oferit arhitecților din împrejurime ca aceia din ei, cari ar zidi case nouă aproape de grădina noastră, să depue țarină săpată pe terenurile lor în locul destinat să devie grădină, și așa s'a întâmplat. Orașul ne aduse apa acolo, ne dete nisip cât trebuia pentru poteci, din alte părți ni-s'au dăruit arbuști și copaci, pentruca gardul făcut din sârmă să fie împodobit și așa, slavă Domnului, am fost în stare ca în ziua de 14 Maiu a.c. să deschidem grădina aceasta printr'o sărbătoare intimă și foarte reușită. Trebuie adăugat c'am și fost favorizați afară din cale de vremea, care a fost cât se poate de priincioasă. Cu vre-o câteva zile înaintea deschiderii oficiale am dat drumul copiilor acolo, cari în număr de vre-o 700 au ocupat terenul întreg, sădind fiecare felurite flori sau legume. Esperiențele ce am făcut până acum ne îndreptătesc să așteptăm dela lucrul acesta spor mare în cultura inimii tinerimei. Și ceeace este

îmbucurător și ce a surprins chiar pe oamenii cari locuiesc în părțile aceste, unde sunt fabrici în număr foarte mare: dela început până în ziua de astăzi nimeni n'a stricat absolut nimic, cu toate că locul este afară din cale frecventat.

Dorind ca în această ramură a activității noastre să avem ajutor, am îngrijit să înființăm în centrală o secțiune anume pentru sprijinirea grădăritului de copii. Și știind bine că cultivarea de flori se potrivește cel mai bine cu firea muierilor, lucrul acesta l-am încredințat grijei unei secțiuni de dame și domnișoare sau să vorbesc mai democratic, de femei și fete. Cu trei ani mai nainte întâmplându-se moartea unui poet însemnat al nostru, Svatopluk Cech (cet. Ceh), căruia nu-i plăcea să trăiască în tovărășia oamenilor, ci iubiă ferbinte copacii și florile, am botezat-o pe secțiunea aceasta: „*Florăria lui Cech*“ și grădina despre care am vorbit mai sus a căpătat numele: „*Grădina lui Cech*“.

În ziua deschiderii grădinei am sădit și doi tei în grădină, unul în amintirea poetului Cech, și altul spre aducere aminte a scriitoarei Bojena Nemcova! (cet. Niemțova), aceeași din care cu vre-o 20 ani mai nainte am tradus o poveste de moravuri boeme „*Bunica*“, tipărită mai nainte în foiletonul Tribunei din Sibiu și apoi, în biblioteca Tribunei.

Pe lângă aceste secțiuni, mai are Centrala una pentru conservarea monumentelor, una pentru prelegeri publice și una studențească. Încă ceva. De trei ani i s'a făcut cu puțință Centralei, ca fiind ajutată de ministerul agriculturii din Viena și de comitetul țării din Praga să împartă membrilor săi, societăților de înfrumusețare și de împădurire răsade atât de pomi cât și de copaci.

Acuma de bună samă vedeți, Domnilor, că m'am apropiat de motivele cari m'au făcut de m'am apucat de o scrisoare atât de îndelungată. Acuși viu la punctul din care am pornit. Iată-l.

În broșura mea amintită mai sus iată ce scriu pe pag. 11 sub titlul: „*Momentul proprietății*“.

„În ceea ce privește pomii de sigur ar fi de folos modul propus nu de multă vreme, pe care am să-l amintesc aici așa ca cum ar fi și introdus. În grădina de școală sau în alt loc menit pentru aceasta, se sădește în fiecare an un număr oarecare de simburi, număr ceva mai mare decât este numărul copiilor cari încep să meargă la școală. Îndatăce simburii încolțesc, fiecare din copii capătă câte un răsad (sau răsade, în raport cu locul care stă la dispoziție), de care de sigur o să îngrijască ca de ochii din cap. Copilul însuși are să-l răsădească la vreme potrivită, povățuit de dascălul său, are să plivească iarba în jurul lui, să-l adape și după ce răsadul ajunsese atât de departe, încât poate să fie altuit, cu câtă bucurie, după ce a premers o povață potrivită, are să alcătuiască copilul însuși pomul pădureț ca să se facă din el un pom care să aducă roade! Și cu câtă sete va aștepta vremea, când altoiul lui va începe a da semne de viață, cu câtă grije va năzui ca tăindu-se potrivit crengile pomul să capete o coroană cum se cade. Și apoi, când vine vremea să părăsească școala, în care a petrecut anii cei mai frumoși ai săi, anii copilăriei, școala în care pusese temeiul la cultura sa, la intrarea sa în viața practică, cu câte simțiri duioase are să sape în grădina părinților săi sau undeva pe rozor, o gropiță, în care așază pomuțul acest al său, ca împreună cu el să crească și să deie roduri îmbelșugate până la cele mai adânci bătrânețe.

„Iată ca moșneag, pe deasupra groapei, va povesti copiilor sau nepoților săi despre copilăria sa, când el a cultivat pomul, care acum este sau zdravăn sau decăzut, din simbure.

„Cine știe, poate băiatul lui sau nepotul, văzând ce roade bune aduce pomul și dorind să conserve soiul acesta, o să iee din el altoiu pentru însuși pomul său și așa și generațiunile următoare o să guste din roade de cari s'au

bucurat strămoșii lor, pe când pomii originari după ce și-au împlinit menirea lor, de mult s-au dus pe calea a tot ce este pământesc.

„Dară și pentru acei, cari n'au pământ propriu, o așa cultivare de pomi proprii în grădina de școală nu este fără însemnătate. Sau li se va închiria pe terenul comunei eftin de tot o bucățică de teren, unde vor putea să sădească pomișorii lor ca proprietate a lor, având drept a se folosi de roadele până trăiesc, sau comuna cumpără cu preț bunisor pomișorii aceștia dela ei, sădindu-i în grădina comunală, având așa totdeauna la dispoziție pomișori tineri, de o parte ca să mărească grădina, de altă parte să înlocuiască pomii cei vechi și decăzuți prin cei tineri“.

Acum, Domnilor, cred că nu mai stați la îndoială, care a fost cauza de v'am pricinuit o surprindere. Dacă plăcută ori ba, aceasta nu îndrăznesc s'o hotărâsc eu însumi. Din articolul Gazetei Transilvaniei, care mi se trimite din partea stimatei văduve d-na Elena, a neuitatului Aurel Mureșianu, nu reese, dacă lucrul acesta s'a făcut întâia dată la voi, sau dacă v'ați luat după pilda altora. În amândouă cazuri meritul vostru e mare și vă doresc din inimă, *ca lucrul acesta să devie pentru voi și pentru urmașii voștri un izvor bogat de îndestuliri sufletești și o comoară necesată de bunăstare materială*, atât cu privire la venitele ce o să Vă vie dintr'o cultivare intensivă și rațională de pomi, cât și privind sănătatea voastră, fiindcă de mult s'a dovedit cât de priincios sănătății omenești este dacă se hrănesc și cu poame.

Într'aceeași vreme urez din inimă ca nu numai în frumosul Ardeal al vostru, ci pretutindeni, unde răsună graiul cel dulce al urmașilor lui Traian, să se ieie lumea după pilda voastră și ca numai Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului, care a pus la cale serbătoarea aceasta să ajungă scopurile sale mărețe, ci ca pretutindeni între Români să se înființeze

nenumărate organizațiuni, fie reuniuni de felul acesta, de societăți de înfrumusețare, care să îngrijască de lucrurile aceste atât de importante.

Un lucru care m'a ademenit să scriu iată-l: în articolul amintit se pomenește de oaspeți veniți la serbătoare dela Sibiiu, din Boița și împrejurime – cetind aceste nume, îmi aduseiu cu duioșie aminte că cu 30 ani mai nainte, în vara anului 1879 pământul acesta l-am călcat și eu, în tovărășie cu niște prieteni Români, simțindu-mă nu ca străin între străini, ci ca frate între frați.

Cu aceea rugându-mă de iertare de îndrăsneala mea cea mare, Vă salut cordial domnilor și Vă strâng mâna frățește.

P o d e b r a d , 15 Iunie 1911.

Dr. Ioan Urban Iarnik

profesor universitar

E o înșiruire de frumoase și nobile îndemnuri pentru conducătorii poporului nostru această scrisoare, din care se reoglindește o sânguință de un mare apostol al unui neam înaintat în cultură; și ne poate servi nouă tuturor ca un îndemn de curată și sârguincioasă muncă însuflețită și ca un program de activitate frumoasă pentru poporul nostru.

E încă o mărturie pe lângă multe altele pentru dragostea curată ce o poartă savantul profesor față de poporul nostru.

Îi mulțumim din inimă pentru marele interes ce-l poartă față de interesele culturale ale poporului nostru și îl rugăm ca și de acum încolo să ne învrednicească de aceiaș dragoste curată pentru care suntem și îi vom fi recunoscători un popor întreg, și de care dragoste avem atâta lipsă mai cu seamă noi.

I. Piso

preot în Tălmăcel